HEEMKRING OKEGEM

MEDEDELINGEN

7 DE JAARGANG 1982 NR. 1

Provincie Oost-Vlaanderen
-Kulturele Bi

M E D E D E L I N G E N

TIJDSCHRIFT VAN HEEMKRING OKEGEM

Redactieadres en verantwoordelijke uitgever : J. Van der Speeten

Guldenboom, 9 9400 Ninove (Okegem)

Uitgegeven met de steun van het Stadsbestuur van Ninove en van het Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen.

- - - -

Z E V E N D E J A A R G A N G 1 9 8 2 N R. 1

I N H O U D

- Michiel Ruys, koster te Okegem van 1712 tot 1754 blz. 1
- Kringleven - terugblik op 1981 blz. 39
- Dorpskroniek 1981 blz. 44
- Facsimile uitgave van de eerste kadasterkaart van Okegem (1810) blz. 51

--oOo--

MICHIEL RUYS, KOSTER TE OKEGEM VAN 1712 TOT 1754

Hij had één van mijn 128 oud-overgrootouders kunnen zijn. Dan zou ik twee kosters hebben geteld in het rijke arsenaal van mijn voorvaderen. Die konden dan samen psalmenzingend mijn komst hierboven wat voorbereiden.
Maar door speling van het lot zal ik zijn hulp moeten missen. Zijn dochter stierf al te vroeg en zijn schoonzoon hertrouwde. Dàt paar staat wèl in de rij van mijn 64 oud-grootouders. Eigenaardig hoe dubbeltjes vaak rollen.

Een goede veertig jaar moet Michiel Ruys hier koster zijn geweest : van 1712 tot 1754, het jaar van zijn dood. Op 1 december 1711 had zijn voorganger Jan Vernaillen het tijdelijke met het eeuwige verwisseld. Die had wel een zoon Adriaan, voldoende bekwaam om vaders funktie over te nemen.
Maar Adriaan verkoos dat niet te doen. Hij bleef liever koster te Boelare, waar het ambt allicht een paar stuivers meer opbracht. Wie kon hem dat ten kwade duiden.
En zo kwam er een Liedekerkse koster over de Okegemse kerkvloer. Geen Impegemnaar, want dan was zijn doop in de registers van Okegem geboekstaafd. Neen, een echte Liedekerkenaar, een zoon van een keuterboertje uit Nederliedekerke. Want de Ruys'en waren geen gevestigde kostersfamilie. Het kosterambt werd in Liedekerke twee-drie eeuwen lang onafgebroken bergh-struik. (1)
Misschien hee
Guilliam van Vaerenbergh die in ieder geval zijn onderwijzer is geweest en koster was.

---

(1) M. BRONSELAER, Liedekerke, van Vroeger en Nu, blz. 93.

Hoe de vork ook in de steel zit, Michiel Ruys klopte meer dan veertig jaar kostersdienst in Okegem. Al vlug was hij een met Okegemse schone getrouwd en ging in de schaduw van de kerktoren wonen. Iedere morgen stak hij de sleutel in de kerkdeur, luidde de klok, legde de misgewaden klaar, vulde de twee ampullen, rook eens aan de wijnfles en zegende zichzelf, nam de tondeldoos, joeg de vlam in de wiek naast de domper en ontstak de kaarsen. Dat deed hij meer dan 14 000 keer, zonder één dag vakantie of betaald verlof.

Op tijd en stond klauterde hij de torentrap op om de klokkepannen te smouten, veegde de kerkvloer, stofte her en der wat af, vulde de wijwaterbakken bij of zette een paar beelden gereed voor de processie van de volgende zondag. Hij was present om noen- en avondlicht te luiden, om het Angelus te kleppen, om samen met de pastoor de vespers te te zingen. Thuis wast en herstelt zijn vrouw het kerklinnen. Ze legt er de vereiste plooikens in. Hij rolt al eens nieuwe kaarsen uit een reeks onbruikbaar geworden stompen. Ieder jaar bereidt hij de vijf paasnagels naar eeuwenoud gebruik. En is er een plotse berechting, dan gaat hij de pastoor vooraf, rinkelend met de altaarbel, om de mensen te zeggen dat iemand uit hun levensgemeenschap er erg aan toe is.

Gedurende de dag, vooral tijdens de wintermaanden, was hij ook schoolmeester, bij hem thuis. Hij moest de Okegemse bengels leren rekenen, schrijven en lezen. Allemaal vrijwilligers of gedwongen door hun ouders, want verplicht onderwijs bestond niet. Kinderen van alle leeftijd door elkaar, meisjes en jongens ; knapen met een voldoende dosis goede wil of snotapen die slechts kwamen om zich te amuseren. Wie ooit van Conscience "Een schoolmeester ten tijde van Maria-Theresia" heeft gelezen, kan zich een kleurrijk beeld vormen van de taferelen die zich in zulke schooltjes konden afspelen en kopschuddend besluiten dat de meester een engelengeduld moest bezitten om dat jaren

vol te houden. (2)

HET KOSTERSCHAP.

Het Nederlandse woord "koster" komt van het Latijnse "custos", dat zoveel als "bewaker" betekent en de gewone term was om deze kerkelijke funktie te benoemen. Hij was de helper van de parochiepriester. Al was hij de laagste in rang onder de kerkbedienaars, hij behoorde tot de geestelijke stand en had een speciale wijding ontvangen die hem toeliet de H. Vaten aan te raken en een koorhemd te dragen. Het uiterlijke teken van deze waardigheid was de kruinschering of tonsuur. Mede als gevolg van deze wijding mocht een koster geen tweede huwelijk aangaan zonder een bijzondere dispensatie vanwege zijn bisschop. Al moeten we grif toegeven dat deze aloude geestelijke wet in Ruys' tijd niet meer zo strikt werd nageleefd.
Het recht om de koster te benoemen kon van dorp tot dorp in andere handen rusten. De plaatselijke heer, een abdij, de gemeenschap, de pastoor en de parochiegemeenschap of een andere kombinatie van de hoofdmogelijkheden kunnen van oudsher het recht bezitten om de koster aan te stellen.
In Okegem is de heer begever. Dat blijkt o.a. uit de verkoop van de heerlijkheid ca. 1700. Onder de privilegies van de heer wordt vermeld : het benoemen van baljuw, meier, schepenen, griffier, officier en koster. (3)
De benoeming of de eedaflegging van M. Ruys schijnt in het archief geen sporen te hebben nagelaten. Zo'n dokument had kunnen bevestigen dat de heer hem had benoemd. Van zijn opvolger Peeter van der Speeten is de eedaflegging wèl bewaard. Het stuk neemt alle twijfels weg. De nieuwe koster werd inderdaad aangesteld door Hermanus Joseph Sturtewaeghen, heer van Okegem. Peeter van der Speeten,

---

(2) Hendrik CONSCIENCE, Avondstonden, 1846.
(3) M. CORNELIS, De heerlijkheid Okegem en Idevoorde, in Land van Aalst, 1964, blz. 217.

zoon van Jan, legt "den gerequireerden (vereiste) eedt van getrouwighijt" af in de handen van Sieur Jan Hendricx, baljuw en eerste vertegenwoordiger van de heer, in aanwezigheid van burgemeester Henricus Covens en van schepen Peeter Asschericx. Dat was op 11 november 1754. (4)

HET HANDBOEK VAN MICHIEL RUYS.

Uit de bonte rij van Okegemse kosters er ééntje uitpikken om hem een tijdlang in het licht van de schijnwerpers te plaatsen, betekent normaal dat er wat meer over te zeggen valt. Ook voor Michiel Ruys is dat zo.
Voor driekwart schreef hij een nogal lijvig boekje vol, dat na een zwerftocht van anderhalve eeuw op het archief belandde. Men kan het een handboek noemen zoals de inventaris het doet, maar over die benaming kan gediscussieerd worden. Misschien ware het beter te spreken over een notitieboek, aantekenboek of memorieboek. Oordeel zelf als u weet wat het inhoudt. (5)

Het is een boekje van 300 à 320 ongenummerde bladzijden, nog vrij goed ingebonden, met een stevige omslag, intakt bewaard en ergens in een Ninoofse papierwinkel van toen aangekocht met een welbepaald doel. Omtrent de naam van de eigenaar kan geen twijfel bestaan. Reeds op de eerste bladzijde staat in sierlijke schoolmeestersletters :

"Ick behoore toe aen
Michiel Ruijs Coster
van ende tot Okeghem"

Drie onderwerpen zijn vrij vlug te onderscheiden. Het eerste

---

(4) R.A.G., Schepengriffie Okegem, nr. 47, blz. 119.

(5) R.A.G., Familiefonds, nr. 7333. Een boekje van zowat 19 bij 16cm, met perkament omkleed. Vier leren snoeren zitten eraan vast om het dicht te knopen.

deel dat veruit het grootste aantal bladzijden in beslag neemt, is een kopie van een Okegems Metingboek uit het laatste kwartaal van de 17e eeuw. Het tweede enumereert de rechten, waarop een Okegems koster aanspraak kon maken. Het laatste onderwerp is van familiale aard. Het is een geheel van aantekeningen in verband met geboorte, huwelijk en dood binnen de eigen familie, en het inboeken van alles wat hij voor zijn getrouwde kinderen heeft gedaan en uitgegeven. Straks komen we op iedere indeling afzonderlijk terug.

Steeds van dezelfde auteur vindt men verder een drietal verspreide aantekingen van diverse aard. Zo de bevestiging dat hij zijn pacht aan de Abdij van Affligem tot 1735 volledig heeft afbetaald. Het ging om drie partijen land met een totale pachtprijs van 97 g. 10 st.
Elders is er een afrekening tussen de koster en Christiaen de Mulder, die in het krijt staat. Het loopt over "picken ende muijen, labeur, messen ende andersints" tot 21 november 1752.
Alweer op een andere plaats vernemen we dat Ruys te Liedekerke een partij meers verhuurt aan Judocus Costens tegen 5 g. 10 st. per jaar. Die meers die "t'cawaterken" heet, zal wel een erfenis zijn geweest.

Latere bezitters, of de kinderen ervan, hebben op de onbeschreven pagina's hier en daar losse krabbels aangebracht. Meestal is er geen touw aan vast te knopen.
Zo is er de onbegrijpelijke tekst over "de ridders van den safier" (sic) ; elders kladrekeningen in inkt of potlood ; de aanhef voor een gekke brief ; de herinnering aan Theresia van der Perre die met de Meerbeekse molenaar N. van der Poorten zou zijn gehuwd ; samen met de namen van haar broers en zusters (?) : Berlindis, Mathilde, Marie, Celina, Jean, Petrus en Albert van der Perre. Of zijn het gefingeerde namen ?

Bij de poging om de bezitters van Ruys' notitieboek na zijn dood te achterhalen, hadden latere pennevruchten interessante

aanduidingen kunnen geven. Dat doen ze wel, maar ze lossen niet alles op. Wie het boek omkeert en achteraan begint te bladeren, is op de goede weg om een stuk van het mysterie op te klaren. Hij vindt al vlug de volgende tekst :

"D.O.M.
in dit huijs overleden
Anna Maldrie, huijsvrouwe
van Anthoon de Boitselier
die sterft den 4 februarius
ten drij uren s morgens 1819
Bid voor de ziele"

Vlak onderaan heeft een andere hand geschreven :

"overleden anthoen de Boitselier gemalin (sic) der voorschreeven die sterft den negensten october 1819, ten 7 ½ uren s morgens. Bid voor de zielen."

Dit zijn de stamouders van haast alle naamgenoten in Okegem en in Pamel. Antoon was geboren op de Hust, een kleine Pamelse enclave aan de Okegemse zijde, maar bij zijn afsterven woonde hij in Okegem op het dorpsplein.
Hoelang was het handboek reeds in zijn bezit ?
Familiale bindingen met Ruys' afstammelingen zijn ons niet bekend. De laatste tak ervan die in het vroegere kosters-huis bleef wonen, waren de Uyttenhoves. Ze woonden er nog in 1800.
Is het boek een gift geweest van de Uyttenhoves aan Antoon de Boitselier ? Of is het verkocht op een venditie naar aanleiding van Ruys' overlijden of bij de dood van zijn dochter Maria-Magdalena ?
We moeten het antwoord schuldig blijven.
Vast staat dat de familie De Boitselier eigenaar is geweest in de loop van de 19e eeuw. De stempel van "Gustave De Boitselier, Negociant en Guano et Produits Chimiques, Okegem-lez-Ninove" staat op menige bladzijde. En ergens ligt er een smal blaadje in het boek, een knipsel van een

briefomslag, met als adres "M. Gustaaf De Boitselier, herbergier, aan de statie, Okegem". De postzegel is er maar half meer. Toch is het postjaar nog leesbaar : 1892.
Uit voorgaande vondsten blijkt dus dat het handboek van Ruys al vroeg eigendom is geworden van de familie De Boitselier, die het alvast een eeuw lang in huis heeft gehad. Een van de afstammelingen moet het tenslotte aan het archief hebben overgemaakt. Onopgehelderd blijft de vraag hoe Antoon de Boitselier bezitter is geworden.
Terugkerend naar de inhoud, moeten we bekennen dat er geen voldoende bewijsmateriaal voorhanden is om de verkoop van het boek met zekerheid te situeren binnen de ambtstermijn van Michiel Ruys. De geboortedata van zijn eerste kinderen zijn alvast later ingeschreven. In ieder geval moet het vóór 1735 zijn geweest, omwille van de vermelding dat hij toen zijn landpacht aan de abdij van Affligem volledig had afbetaald. Maar we zouden nog verder willen gaan. Het feit dat hij in 1720 het overlijden van zijn schoonvader heeft ingeschreven, samen met diens kinderen uit het eerste en tweede huwelijk, leidt tot de veronderstelling dat hij met zijn aantekeningen wel degelijk vóór 1720 is begonnen. Dit gezegd zijnde, kunnen de drie grote indelingen beurtelings worden besproken.

I. DE KOPIE VAN HET METINGBOEK.

De eerste bedoeling van Michiel Ruys bij de aankoop van een splinternieuw aantekenboek schijnt het kopiëren van het Metingboek van ca. 1690 te zijn geweest. Dat ligt voor de hand, omdat het ook zijn eerste onderwerp wordt. Hij zal wel een paar dagen bij de plaatselijke griffier hebben gezeten om het werkje op te knappen. Ofwel heeft hij het origineel mee naar huis gekregen. Hoe ook, reeds op het derde blad steekt hij van wal met de "Copie, getrocken vijt den metinck boeck van Okeghem ende heerlijckhede van ijdevoorde ..." 381 percelen (er zijn wel een

hiaten), verdeeld over zes wijken van zeer verschillende grootte, volgen elkaar op. Ieder stuk met zijn eigenaar, zijn ligging, zijn aard, zijn regenoten, zijn oppervlakte.
Het is niet bijster klaar wat de kopiist precies bezielde bij het overpennen. Men vraagt zich inderdaad af wat aan de oorsprong van zijn belangstelling lag. Is hij misschien pointer of setter geweest, een repartitor van de belastingen ? Dan moest hij de grootte van elke partij kennen.
Was het eenvoudig een schrijfoefening voor hem of loutere nieuwsgierigheid ?
Wou hij een oogje in 't zeil houden om na te gaan of de repartitie van de belastingen op een rechtvaardige manier geschiedde ?
De eerste veronderstelling lijkt mij de meest waarschijnlijke. (6)

Dit onderdeel van het handboek is een bredere bespreking waard. Het wemelt van oude toponiemen, het biedt de kans om de toenmalige bezitsverhoudingen na te trekken, om plaatsnamen te verklaren en op kaart te brengen.
Misschien mag het zelfs in zijn geheel gepubliceerd worden.
We hopen vast dat een lid van de Heemkundige kring zich vroeg of laat over dit Metingboek buigt en het apart behandelt. Er zit veel stof in.

We moeten ons beperken tot enkele algemeenheden :

- We telden 43 huizen, wat betekent dat ca. 1690 de gemeente 172 tot 193 inwoners had (coëfficiënt 4 of 4,5). Een schatting onder voorbehoud.
- De totale oppervlakte bedroeg 89 565 roeden = 895 dagwand

---

(6) Later hebben we inderdaad gevonden dat Michiel Ruys ontvanger van de "settinghen" of van de belastingen is geweest. Daarenboven heeft H. Van Isterdael ons verzekerd dat Ruys pachter van de settinghen is geweest van 1721 tot 1730, ook nog in 1746. Ons vermoeden dat het handboek omstreeks 1720 werd aangekocht, krijgt hierdoor een sterke steun.

65 r. = ongeveer 224 bunder of 275 ha 50 ca, wat zeer dicht bij de werkelijkheid ligt. (7)

- Volgens datzelfde Metingboek bezit de abdij van Ninove ongeveer 106 bunder. Dat is een kleine helft van de gemeente. Elders kwamen we tot een totaal van 100 bunder. (8) Dit verschil kan deels te wijten zijn aan het feit dat bepaalde landen of meersen van de abdij zowel op Denderleeuw of Ninove als op Okegem lagen en nu eens bij de ene gemeente dan weer bij de andere werden gerekend.
- Het adellijk grondbezit is in Okegem niet zo belangrijk meer. Alleen de vrouwe van Liedekerke, tevens heer van Okegem en Idevoorde, maakt hierop enige uitzondering. De totaliteit van haar goederen alhier loopt op tot 5 925 roeden, iets minder dan 15 bunder. Het zijn meestal grote blokken.
- De armentafel is ook niet kwaad bedeeld. We telden 21 percelen met een gezamelijke oppervlakte van 2 448 roeden of 24 dagw. 48 r.
- De heer van Pamel, graaf de Coupigny, is eigenaar van de grote weide tegen de Dender, op de grens met Ninove. Het is de Bruggemeers die 15 dagw. 55 r. meet. Op Ninoofs grondgebied lag de weerga ervan : de Bellaard, met een grootte van 16 dagw. 42 r. Op de Okegemse helft ziet men nog de sporen van wat eens de Borgstad was, een aloude waterburcht aan de Dender, zekere reeds verlaten in de 12e eeuw. Alleen brede ringgrachten verraden nog de precieze ligging. (9)

---

(7) De Potter en Broeckaert geven 277 ha 20 a voor de totale oppervlakte van de gemeente. Eén Okegems bunder = 1 ha, 2298ca.

(8) R.A.G., Abdij Ninove, nr. 60.

(9) G. VAN HERREWEGHEN, Het oudste Cijnsboek van Pamel, in E.S.B., XLVIIe jaargang.

II. INKOMSTEN VAN DE KOSTERIJ.

Evenmin als een pastoor kan een koster van de hemelse dauw leven, hoe dicht hij zich ook bij die hemel beweegt. Er moet zaad in het bakje komen. Een algemene regel die in de leefbaarheid van het ambt voorzag, was er niet. Over tal van parochies heen stelt men naast konstanten ook verschillen vast in de wijze van vergoeding. Zo waren er dorpen met "kosterstienden" : een veld of een gedeelte ervan, waar de koster een tiende van de oogst mocht binnenrijven. Elders kreeg hij een vast procent van de offeranden, deed op bepaalde feestdagen de rondgang van het dorp om broden op te halen of had hij het recht om eieren te gaan in de loop van de Goede Week. En in menige parochie mocht bij een huis bewonen dat tot het oorspronkelijke kerkgoed behoorde.

Geen echo van dit alles in Okegem, althans niet in het memorieboek van Michiel Ruys. Daarin heeft hij alles vastgelegd waarop een Okegems koster van toen aanspraak kon maken. En hij kon er meer dan één dag over doen, aanvullen en volledigen. Zo is het ook gebeurd. Dat blijkt uit de vaststelling dat alles niet zo netjes geordend staat. Al kan men in de opsomming van zijn kostersrechten vrij vlug vier hoofdelementen onderscheiden, ze vloeien wel eens dooreen. Dat komt precies omdat hij later heeft bijgepast wat bij de eerste geut over het hoofd was gezien.

Met andere woorden we zijn ervan overtuigd dat de enumeratie van zijn aanspraken volledig is. Omwille van de overzichtelijkheid hebben we samengebracht wat bij elkaar hoort en komen aldus tot vier indelingen die reeds in de aanhef van M. Ruys besloten liggen :

"Toebehoort competerende aen de kosterije van Okeghem ende heerlijckhede van Ijdevoorde soo van landen, meerschen, renten, jaergeteijden als andersints als volght ...".

Achtereenvolgens komen aan de beurt :

A. Het Kosterland
B. De Renten
C. De Fundaties
D. Allerhande Vergoedingen

Van deze
tot de vrij konstante kostersrechten kunnen worden gerekend. Het spreekt vanzelf dat alle voorzieningen samen niet voldoende waren om een gezin in leven te houden, zodat een koster verder ook landbouwer was of een ander
b

A. HET KOSTERSLAND.

In haast alle dorpen kon de koster vrij beschikken over één of meer stukken land of weide. Ook in Okegem.
Oorspronkelijk behoorden deze partijen allicht tot de bezittingen van kerk of armendis. Die waren toen nauw verwant met elkaar, omdat de armentafel een kerkelijke stichting was. Zo is het typerend dat de zes partijen die hier aan de koster waren toegewezen, alle uit de armengoederen gesneden zijn of tegen het kuregoed aanleunen. Viermaal blijkt dat rechtstreeks uit de perceelsomschrijving bij Ruys zelf ; tweemaal moeten we een beroep doen op het Metingboek om deze bewering te staven.
Alles samengerekend, gaat het om een totale oppervlakte van iets meer dan 444 roeden. Drie partijen land en drie partijen meers.
Dat was niet weinig. Er waren heel wat kosters die het met minder moesten stellen. Drie percelen lagen op Impegem dat vanouds binnen de parochieomschrijving van Oke gelegen was. Dat verklaart ten andere het vroege bestaan van Impegembrug, op een plaats waar geen belangrijke weg uitmondde. We laten M. Ruys nu aan het woord.

"- In den eersten competeert aen de selve (kosterije) een parteije landt, gelegen binnen de vornomde prochie, paelende noort de kure van Okeghem, oost de holstraete ... groot 234 Roeden.

- Item een derde paert van een dachwant landts gheleghen t'himpegem, danhof dander twee parten competeren den armen ende de kure deser prochie ... dus alhier tot 33 1/3 Roeden.

- Item een derde in 94 Roeden mersch onder liedekercke, dander twee derde den armen ende kure deser prochie, gheleghen achter t'hoff t'humpeghem ... west den dender, dus alhier over een derde paert tot 31 1/3 Roeden.

- Item het derde paert van 100 Roeden lant geleghen t'Impeghem ... danhof d'ander twee deelen competeren den armen ende Cure deser prochie, dus 33 1/3 Roeden.

- Item competeert de costerije een parteije meersch geleghen binnen dese prochie, groot 99 1/2 Roeden ... suijt den dam ... belast met capoen ende aver rente aen den heer deser prochie.

- Item comt aen de Costereije het negenste part in een parteije meersch ghenaemt den horinckmeersch, groot 119 R. voor het part van den koster 13 2/9 Roeden." (10)

---

(10) "Holstraete" = Rattenberg of Leopoldstraat.
"Danhof" voor "danof" = waarvan. "Kure", staat hier voor "kuregoed", de grond door de pastoor beheerd. Het Hof te Impegem stond waarschijnlijk in de eerste kromming van de Dommelingenstraat, de weg van Impegem naar Liedekerke, die eerst later werd rechtgetrokken.
De "dam" is het wegje dat naar en langs de kosterijmeers liep.
Een "horinck" of "horic" is een hoek.
De meers die rechts tegen de Broekstraat lag, had inderdaad een scherpe hoek.

De omschrijving van de eerste vier percelen wettigt inderdaad het vermoeden dat deze kostersgronden oorspronkelijk kerk- of armengoed waren. Ze palen er aan of zijn er duidelijk delen van. Voor de twee laatste blijkt dat niet uit de tekst. Maar wie beide partijen in het Landboek opspoort onder de nummers 268 en 270, vindt klaardere gegevens over de ligging, de aanpalenden en de eigenaars. Zo hoort de laatste meers (nr. 268) die slechts voor één negende kostersgoed is, voor de rest toe aan de armen, de kerk en de pastoor. En de voorlaatste die in het Landboek "den kostereij meersch" wordt genoemd, ligt vlak naast de vorige.

B. DE RENTEN.

Renten waren lasten in geld of in nature die wogen op landen, huizen of hoeven. De lokale heer, de kerk, de armentafel, de abdij of private personen streken ze op. In dit geval was de koster de begunstigde. Drie renten mocht hij jaarlijks innen : één in natura en twee in speciën. Het ziet er nochtans uit dat één geldrente al een hele tijd niet meer werd uitbetaald. Want in plaats van het bedrag zoals gewoonlijk nog eens te vermelden aan het eind van zijn vrij omstandige uitleg, schrijft Ruys alleen "Memorie". Waaruit af te leiden valt dat het om een "verdonkerde" rente gaat, waarvan hij de elementen in oudere archiefstukken had opgedolven.

"- I
van 15 stuyvers t'siaers op een parteije lant binnen dese prochie groot 51 1/2 Roeden ... waer voren den coster oft imant van familie veerobliseert is te Baijaerden (luiden) op den avent van onse L. Vrouwen dagh presentationem, dus = Memorie."

- D'Abdeije van Nineve geldt jaerlijckx een rente aen de costereije van Okeghem den nombre van vier vaeten

tarwe Aelstersche maete, uijtgaende op het hoff te voorde beneden de kercke.

- Item is den armen jaerlijckx schuldich een rente van 5 stuijvers."

De authentieke stichtingsakten zijn allicht verloren gegaan. Wat een nog sterker vermoeden wekt dat we voor zeer oude begiftingen staan. Dat de abdij die een kleine helft van de gemeente in eigendom bezat zichzelf heeft berent, is maar natuurlijk. En dat ze die rente vestigde op haar belangrijkste hoeve die het Hof te Voorde was, is alweer vanzelfsprekend. De eerste rente die voorzag in de uitbetaling van 15 stuivers aan de koster voor het luiden van de klok op de vooravond van het patroonsfeest van de kerk (O.-L.-Vr.-Presentatie), lijkt al even oud.

C. DE FUNDATIES OF JAARGETIJDEN.

Michiel Ruys maakt melding van 15 jaargetijden. Blijkbaar is hij alweer in oude dokumenten gaan snuffelen en heeft hij opgetekend al wat hij daarover terugvond, ook reeds "vergeten" fundaties. Twee ervan worden alvast niet meer gedaan. Dat zegt hij zelf. Voor een paar andere is er twijfel. Om meer zekerheid te krijgen i.v.m. de ouderdom van al deze stichtingen hebben we het kerkelijk archief bij het onderzoek betrokken. (11) Het gaf niet altijd antwoord. De oudste is van 1662. Van vroegere is geen spoor meer te bekennen, van een paar latere al evenmin. We deden ons best om de approximatieve stichtingsdata van de ontbrekende originele akten vast te leggen aan de hand van de overlijdensregisters en

---

(11) R.A.G., Kerkelijk Archief Okegem, nrs. 7 tot 14. In een dekanaal verslag van 1729 lezen we dat bijna alle stichtingsoorkonden in 1692 door plunderende soldaten werden geroofd of vernietigd. Ze werden bewaard in een gesloten kist. Geen wonder dus dat er weinige akten van vóór 1692 overbleven.

de Staten van Goed, maar voor de alleroudste bleek dat ver-vergeefse moeite. (12)

Hier gaat dan de reeks van Michiel Ruys, aangevuld met kommentaar uit voorgenoemde bronnen :

"Besette Jaergeteijden die moeten geschieden in de prochie kercke van Okeghem, alle ghesonghen ende als volght ..."

- 18 januari : Jg. voor JEANNO DE BISSCHOP, ten laste van Jan Hendrickx, baljuw en zoon van de overledene. De koster trekt 8 st. De stichtingsakte van 5 apr. 1736 bleef bewaard. Ze geeft 19 januari - en niet 18 - op als overlijdensdatum. De fundatie was bezet op 1 d. 45 r. op de Veldenbroek. Joannes de Bisschop werd begraven op 21 januari 1736 en was weduwe van de baljuw Jacobus Hendrickx, die volgt op 13 maart.

- 25 januari : Jg. voor MARIE MUYLAERT, bezet op "een hofken achter t'curen huijs teghen het kerckhof". De stichtingsakte zit niet in het kerkelijk archief. Marie Muylaert stierf op 25 januari 1645 en was gehuwd met Adriaan Schoonjans, wiens jaargetijde op 12 april viel. Voor het jaargetijde van M. Muylaert krijgt de koster 10 st. uitbetaald.

- 13 maart : Jg. oud-baljuw JACOBUS HENDRICKX. Missing van Ruys. Het moet 30 maart zijn. Het blijkt uit de stichtings-akte en uit het overlijdensregister. De baljuw werd immers op 1 april 1702 begraven als echtgenoot van Joanna de Bisschop (18 januari). Zelfde akte, zelfde pandgoed, zelfde vergoeding voor de koster : 8 st.

---

(12) De zoektocht in het gemeentelijk archief werd aanzienlijk vergemakkelijkt dank zij het overzichtelijk werk werk van HERMAN VAN ISTERDAEL : Analytische Inventaris van de persoonsgebonden stukken uit het Oud-Gemeentearchief van Okegem.

- 16 maart : Jg. voor GILLIS DANNEELS, bezet op huis en hof baljuw Van de Perre "boven de plaetse". Zes stuivers voor de koster en 1 st. wittebrood. De oorspronkelijke akte ging verloren. Ze moet ca. 1600 of van vroeger zijn. Gillis Danneels was immers in 1571 pachter van het Hof te Voorde, waartoe destijds ongeveer 74 bunder abdijgrond behoorde. (13)
  Werd het jaargetijde nog gedaan ? Ruys besluit zijn tekst met het betekenisvolle "Memorie".
- 8 april : Jg. voor GHEERAERT VAN BOXSTEL, oud-pastoor van Idegem en Smeerebbe, gestorven vóór 1622, bezet op een partij schoofland in Herlinckhove "boven den grooten rospijck". Het levert de koster 10 st. op. De akte is van 2 augustus 1662. Stichter is de broer van de overledene. Ook voor hemzelf bezette hij een jaargetijde. Zie 19 december.
- 12 april : Jg. voor ADRIAAN SCHOONJANS, weduwnaar van Marie Muylaert (25 januari). Twee fundaties bezet op hetzelfde hoevetje tegen de pastorie. Part van de koster : 10 st. Adriaan stierf op 12 april 1662.
  Een oude man schrijft de pastoor ernaast ; sommigen beweren zelfs dat hij 107 jaar was.
- 19 mei : Jg. voor CHARLES VAN DER SCHUEREN, oud-griffier van Okegem. De kerk die 72 gulden van de erfgenamen kreeg, moet jaarlijks 8 st. aan de koster uitbetalen. De originele akte van 25 augustus 1717 bleef bewaard. De griffier was te Ninove overleden op 19 mei 1716. Zijn opvolger was Joannes Stevens, die de 72 gulden aan de kerkfabriek overmaakte.
- 1 augustus : Jg. voor de oud-baljuw JACOBUS VAN DEN PERRE, overleden 1 augustus 1735, man van Marie van den Storme, die ook voor zichzelf een jaargetijde sticht. Ze overlijdt s na de koster nog, zodat

---

(13) S.A.G., Twintigste-Penningkohieren, Okegem, nr. 63/226 (1571).

ze op zijn lijst niet meer voorkomt. Beide fundaties waren bezet op 2 d. 17 r. land "op t'cauterken". Voor ieder zou de koster 8 st. trekken. De stichtingsakte van 20 december 1735 bleëf bewaard. Wat wel bevreemdt, is dat -volgens Ruys- Joosijne van den Perre geen jaargetijde krijgt op 25 september. Haar moeder had immers gestipuleerd dat, zolang zij zelf in leven bleef, het tweede jaargetijde zou doorgaan op de sterfdatum van haar dochter Joosijne. Heeft onze minitieuze koster dan toch iets vergeten ?

- 11 augustus : Jg. voor JACOBUS-NORBERTUS VAN DEN PERRE, baljuw, overleden 11 augustus 1740, ongehuwd, nauwelijks 26 jaar oud en zoon van Jacobus en Marie van den Storme. De stichtingsakte van 20 juli 1740 (een drietal weken voor zijn dood) bleef bewaard.
  Het jaargetijde is bezet op een zevende part van de ouderlijke hofstede "noort de plaetse".

- 20 oktober : Jg. met diaken en subdiaken voor Jonker THEODORUS VAN VAERNEWIJCK. Voor de koster zijn 25 st. voorzien, te betalen door de armmeesters. Geen stichtingsakte meer. Moet een zeer oude fundatie zijn en nog dik betaald ook.

- 16 november : Jg. voor GUILLIAM en JAN DE LAVOORDE, in leven heren van Idevoorde, "tot waer voor desen is gegeven aenden heere pastoor ende coster 3 d. landt ... t'onder-soecken waer t'selve magh ligghen ... Memorie".
  Stichtingsakte zoek geraakt. Geen uitbetalingen genoteerd. Vermoedelijk werd het jaargetijde niet meer gedaan. Oud was de stichting wel. Ze dateert vermoedelijk van 1249. (14)

---

(14) A.A.M., Fonds Abdij Ninove, nr. 2, Liber Monumentorum.
Daar vindt men het testament van Willem van Okegem of Willem de la Vort (Idevoorde), gedateert de zesde dag vóór O.-H.-Hemelvaart 1249. Ten eeuwigen dage zal aan de koster jaarlijks een razier tarwe worden gegeven, bezet op een hoeve, toen nog bewoond door Walterus, zoon van ROLINUS. Willems broer Jan wordt er eveneens in vernoemd. (Tip H.V.I.)

- 19 november ; Jg. voor ELISABETH en ADRIAAN DANNEELS, bezet op hetzelfde pand als het jaargetijde van Gillis Danneels (16 maart). Vermoedelijk waren het ook kinderen van Gillis, insgelijks overleden vóór 1600. Hun sterfdata worden niet meer vermeld in het parochieregister. Stichtingsakte onvindbaar. Wel weten we dat de koster ook voor dit jaargetijde 6 st. kreeg en 1 st. wittebrood.
- 19 december : Jg. voor HENDERIC VAN BOXSTEL, gewezen pastoor van Schendelbeke, die tevens een jaargetijde voor zijn broer Gheeraert stichtte (8 april). Beide diensten zijn bezet op 2 d. 40 r. land op Herlinkhove. De stichtingsakte is van 20 augustus 1622. Het part van de koster bedraagt 10 st. De twee geestelijken waren geboren in 's Hertogenbosch. Hun familienaam wordt ook "Van Boxstal" en "Van Boxdalle" geschreven. Wat verband ze ooit met Okegem hebben gehad, is een vraagteken.

Tenslotte memoreert M. Ruys nog twee jaargetijden zonder datum of uitleg. We vonden ze ook niet terug in het kerkarchief. Vermoedelijk dateren ze uit de eerste helft van de 17e eeuw. Het gaat om fundaties voor Jan Beeckman en huisvrouw, en voor Jan Opdenbosch en huisvrouw.
Voor het eerste zou de koster 2 st. trekken, voor het tweede 1 st. Dat kan toch niet, denkt Ruys, en heeft alweer in oude paperassen gesnuffeld, want hij voegt eraan toe : "Nota hier is een viese de klerck gebeurt, want het ghene den coster ende den pastoor hier treckt, moet sijn aen de kercke ; ende t'ghene de kercke treckt, moet sijn aen pastoor ende koster, ghelijck ick dat claerlijck hebbe ghesien in een coppije van rekeninghe van den armen, ende hebbe de selve coppije ter griffie ghedraeghen om alsdan naer te sien ende aldaer gelaeten
naer ghevraeght aen den greffier oft hij dat hadde naerghesien, hij antwoorde neen, ick vraeghe mijn coppije, en hij heeft die gaen soecken maer niet gevonden ; ick

gheloof dat hij de selve naer portogal heeft ghesonden, nochtans hier in is veel gheleghen, want dese jaergetijden wqorden bet
dat hier naer sal gaen."
Misschien is dit de langste zin die de koster ooit geschreven heeft.
Kauw er maar eens op. Het gaat om "verdonkerde" jaargetijden. Hij moet er toch iets over opgediept hebben en gevonden dat de respectieve cijfers ter vergoeding van pastoor, koster en kerk werden omgewisseld.
Met een kopie van die oudere tekst is hij naar de griffier toegegaan, maar daar raakt het stuk verloren. Hij kan het gerust naar Portugal hebben verzonden, gromt Ruys. Zou onze koster een moeilijk man zijn geweest, een "wroeter" ? Wie weet.

D. ALLERLEI VERGOEDINGEN.

Tot nog toe is met geen woord gerept over enkele specifieke kosterstaken. Die komen nu aan 't bod. Wat opvalt is, dat er nog geen harmonium of orgel in de kerk aanwezig is, want van een vergoeding voor het bespelen ervan is er geen spraak. Een kerkuurwerk was er al evenmin. Anders was er een post geweest voor het opwinden en onderhouden ervan. Normaal is dat immers kosterswerk. (14 bis)
Op het platteland was een koster toen ook schoolmeester. De armendis of H.-Geestkamer betaalde hem voor het verstrekken van onderricht aan kinderen van minder gegoede ouders. Het leerprogramma was zeker niet zo uitgebreid als

---

(14 bis) Noot van de redactie : er was wel degelijk een torenuurwerk doch de onderhoudskosten werden gedragen door het armbestuur.
De oudste vermelding van het uurwerk dateert van 1653. (R.A.G. Fonds O.G.A. Okegem nr. 87).
In 1656 ontving Peeter Vernaillen 12 gulden voor het onderhouden van de orlogie. (R.A.G., id. nr. 99)

vandaag de dag. Als je bij de koster kon leren schrijven, lezen en rekenen was dat al een heleboel.
Ruys vat dit laatste soort aanspraken als volgt samen :

- Voor "het houden van de schoole" trekt hij jaarlijks 12 g., te betalen door de armentafel.

- Voor het wassen van "het kercken lijnwaet" 3 g.

- Voor het verstellen van het kerklinnen 2 g., te betalen uit de "casse" van Sint-Antonius (offerblok).

- Voor het zingen van de missen voor Sint-Antonius 3 g. 10 st.

- Voor het smouten van de klokken en het kopen van "bessemen tot het vaeghen van de kercke" 1 g. 10 st.

- Jaarlijks krijgt hij nog van de armentafel "voor een paer schoenen" 1g. 10 st.

Samenvatting.
Even de diverse tegemoetkomingen op een rijtje zetten. Ruys beschikt over ca. 444 r. kostersgoed (land en meers) ; de renten bedragen jaarlijks - als alles wordt vereffend - 4 vaten tarwe en 20 st. ; de jaargetijden brengen iets minder dan 6 g. op ; het vierde kapittel van vergoedingen bereikt een totaal van 23 g. 10 st. Of korter nog : samen 30 g. 10 st. in speciën, 4 vaten tarwe van de abdij en het vruchtgebruik van 444 st. land en meers. Niet om er rijk van te worden, al is het kostersgoed op zichzelf niet te onderschatten. Misschien bood het meer mogelijkheden dan de 3 andere bronnen van inkomsten.(15)

---

(15) Een dekanaal verslag waarvan we de inhoud eerst later ter inzage kregen, geeft een paar nadere gegevens over onze koster. De deken schrijft dat Ruys reeds 16 jaar in funktie is, door de dorpsheer werd benoemd en "betrekkelijk" goed zijn ambt uitoefent ; maar nog altijd niet door de deken werd ingeleid. Ook als schoolmeester werd hij door de heer bevestigd. Hij maakt gebruik van goede boeken en zijn school wordt geregeld door de pastoor bezocht. Jaarlijks betaalt de armentafel hem 12 g. Van sommige boeren krijgt hij enkele schoven graan, in enkele gezinnen een brood. Het kostersgoed bedraagt ongeveer 1 bunder landbouwgrond en 1 dagw. weide. Een vast kostershuis is er niet.
(Archief Heemkring Okegem)

III. DE FAMILIALE NOTITIES.

Ze zijn voor ons slechts een aanloop. Men kan die familiale aantekeningen natuurlijk overpennen zoals ze in het memorieboek opduiken en in die volgorde, maar dan staan ze daar zonder veel verband. We zijn van oordeel dat ze pas tot hun recht zullen komen, als ze worden verweven met elementen die het archief van de schepengriffie en de parochieregisters prijsgeven i.v.m. koster Ruys en zijn nabestaanden. Aldus verlaten we wel vaak het handboek, maar de familiefoto zal erbij winnen.
Oordeel zelf als u weet dat het boekje amper vijftien geboorten bevat, vier huwelijken en drie sterfgevallen. Bij het inschrijven van de geboorte van zijn eigen kinderen, noteert Ruys dag en uur van het terwereldkomen, de namen van peter en meter, en van de pastoor die de kleinen doopte.
Drie op de zes krijgen van vader een wens voor 't leven mee : "Godt wilt hem bewaeren", "Godt wilt hem gheleijden" of "Godt wilt haer bgheleijden tot een salighen staet".
Als de oudste dochter met een Denderhoutemnaar trouwt, schrijft de koster : "Godt wilt hun bewaeren".
Twee andere kinderen die trouwen blijven gespeend van enige wens. En voor drie overledenen luidt het onveranderlijk : "Requiescant in pace".
Altijd in 't meervoud en altijd in 't Latijn. Je bent koster of je bent het niet.
Echt interessant worden de familiale notities, waarin Ruys memoreert wat hij heeft uitgegeven bij het huwelijk van twee uitgetrouwde kinderen en op welke basis hij met zijn ingetrouwde dochter overeenkwam. Dat wordt wel ingewerkt waar het thuishoort. Als hij dat heeft gedaan, dan was het om na zijn dood alle nodeloze betwistingen te voorkomen. Nu had hij zelf alle elementen te boek gesteld, die tot een rechtvaardige regeling van de erfenis konden leiden.

Het is op zijn minst eigenaardig dat drie kosterskinderen niet voorkomen in het doopregister. Het zijn precies de oudste, respectievelijk geboren in 1713, 1715 en 1717. Twee ervan heeft Ruys er later eigenhandig tussengeschoven, in het Nederlands nog wel, op een plaatsje dat nog vrij was. Zijn zoon Jan (° 1717) ontbreekt nóg altijd. Zijn die drie wel in Okegem geboren ? We hebben er een ogenblik aan getwijfeld. Maar in zijn handboek getuigt hun vader dat ze wel degelijk in Okegem door pastoor Van Damme zijn gekerstend. We houden ons daar voorlopig aan.

Men mag er dus van uitgaan dat koster Michiel Ruys de direkte opvolger is geweest van Jan Vernaillen die op 1 december 1711 overleed. Al rept het archief met geen woord over zijn benoeming, men mag aanvaarden dat de aanstelling vrij vlug is gebeurd. Dat was ten andere ook zo na de dood van Ruys zelf. Anders gezegd, in de vroege lente van 1712 moet de nieuweling reeds in dienst zijn geweest. Als de jonge ongehuwde koster naar zijn Liedekerkse thuis stapt, moet hij halverweg de Fonteinstraat de hoeve van Jan de Boeck passeren, waar een pientere dochter Elisabeth altijd doende is. Ze rammelt al eens met de melkemmers om de aandacht te trekken, roept een goede dag, zegt een woordje over het weer. Misschien zingt ze ook soms een stroofje van het oude liedje "Zeg, kosterke, waarom vrijde gij niet ..." Hoe ook, zien is gedenken. Het wordt een korte verkering. Op 3 september 1712 trouwen ze. In Liedekerke dan nog. We vragen ons af waarom. Was vader Jan de Boeck tegen het huwelijk gekant ?
Ga het hem nu nog eens vragen ...

In zijn memorieboek heeft Ruys later zijn huwelijk met Elisabeth de Boeck met grote sierlijke letters ingeschreven, de grootste die erin voorkomen. En bewijs dat hij dit huwelijk nog steeds beschouwde als de grote start naar het volle leven.

De tekst luidt :

"Op den Derden 7ber 1712 is
ghetrouwt Michiel Ruijs fs. peeter
coster der prochie van Okegem
met Elisabeth de Boeck fa. Jan
in de prochiale kercke van
Liedekercke"

De grote stap is gezet. Het paar gaat wonen "ontrent de plaetse ... west de straet", in de onmiddellijke buurt van de kerk. Straks kruipen er kinderen over de vloer. Maar eerst een woord over de afstamming van beide trouwers.

VOOROUDERS VAN MICHIEL RUYS.

Of er in Liedekerke nu nog mensen naar deze familienaam luisteren, kunnen we niet zeggen. Wel weten we dat de Ruys'en tot een oude Nederliedekerkse struik behoren. Reeds in 1571 treft men er een Claes en een Cornelis Ruys aan - waarschijnlijk broers omdat ze vlak naast elkaar wonen - die respektievelijk 9 dagw. en 10 d. 25 r. land en meers in eigendom of in pacht hebben. (16)
Spijtig dat de parochieregisters van Liedekerke maar tot 1654 opklimmen, anders kon de voorouderssreeks van Michiel Ruys wat verder worden opgespoord.
Nu moeten we aanvangen met zijn grootvader die tevens zijn peter was, ook een MICHIEL RUYS, ° ca. 1635 en + 21 mei 1714 ; op 29 november 1659 gehuwd met ELISABETH JAN-ZEGERS. Vier kinderen kwamen ter wereld : Michiel (1660), Petrus (1662), Maria (1664) en Petronilla (1667).
De tweede zoon, PETRUS RUYS, gedoopt 19 februari 1662 en overleden 30 augustus 1738, trouwt op 14 november 1688 met CATHARINA VERHOEVEN, overleden 14 maart 1703.
Uit dit huwelijk stammen vijf kinderen : Michiel Ruys,

---

(16) S.A.G., Twintigste-Penningkohieren, Liedekerke, nr.47/169.

ged. 28 november 1689, de toekomstige Okegemse koster ; Petronilla, ged. 20 april 1692, en later gehuwd met Carolus de Schrijver ; Gillis, ged. 21 februari 1695 ; Cornelius, ged. 10 december 1697 en later gehuwd met Margareta Hellinckx ; en Jan Ruys, ged. 20 juli 1700. De doopdata van zijn zuster en broers heeft koster Ruys alle in zijn handboek genoteerd. En ze kloppen met de originele akten. (17)

VOOROUDERS VAN ELISABETH DE BOECK.

ELISABETH DE BOECK was in Okegem gedoopt op 16 november 1684. Die datum staat trouwens ook in het memorieboek. Ze was dus vijf jaar ouder dan haar man. Toen ze amper negen jaar was, overleed haar moeder. Haar vader hertrouwde.

Die vader was JAN DE BOECK, te Pamel ged. 25 okteber 1648 en + Okegem 20 juni 1720 ; te Okegem gehuwd met JOANNA WIJNANT op 3 mei 1673.

Zijn vrouw stierf op 1 november 1693 en Jan hertrouwt met Adriana Gheerts, + 21 februari 1729. Uit ieder huwelijk waren er drie overlevende kinderen. Op één na was Elisabeth de oudste.

Vader Jan de Boeck was dus een Pamelaar, geboren tegen de Kaaistraat, in een hoevetje dat men Lodder heette en vroeger nog brouwerij was geweest (huis Frans Asselman). Hij heeft er zelfs gewoond de eerste jaren na zijn huwelijk met Joanna Wijnant, maar verhuisde nadien naar Okegem. En dat men aldaar nu niet beweert dat alles wat van over het water komt, niet deugt ! Want Jan de Boeck, die een aktief man was, kocht tijdens zijn leven niet minder dan 18 percelen en perceëltjes grond bij elkaar, met een gezamenlijke oppervlakte van meer dan 11 dagwand. Bovendien bracht hij het in Okegem tot schepen. (18)

---

(17)A.R.A., Parochieregisters Liedekerke, Mikrofilm.
(18) R.A.G., Okegem, nr. 60 (nr. 16)

De grootvader van Elisabeth was eveneens Pamelaar, wonend in de Lodder : REMEUS (Remigius) DE BOECK, ged. 7 januari 1623 en + 14 november 1692. Op 10 oktober 1647 was hij gehuwd met JOANNA VAN DER KELEN, + 3 mei 1681.
De overgrootouders waren ANDREAS DE BOECK, + 29 december 1657 en gehuwd ca. 1620 met ELISABETH VAN STALLE, + 14 november 1662.

DE KINDEREN.

Tussen 1713 en 1731 komen er zeven kinderen ter wereld in het kostershuis. Vijf meisjes en twee jongens. Drie ervan stierven ongehuwd, vier trouwden en kregen nakomelingen. Twee meisjes overleefden hun vader, die vijf kinderen ten grave zag dragen, al werd hij amper 65. Drama's voor vader Ruys. Hij had één mannelijk kleinkind dat zijn naam kon voortplanten, maar de jongen stierf ongehuwd op 2 januari 1771. Met hem stierf de Okegemse tak in mannelijke linie uit. Als er vandaag de dag nog afstammelingen van Michiel Ruys rondlopen, dienen ze in vrouwelijke linie te worden gezocht. Want twee dochters hadden heel wat nakomelingen, één in Okegem, de andere in Denderhoutem.

De zeven kosterskinderen komen beurtelings aan bod.
Uit onze dokumentatie puren we alleen het belangrijkste wat daarin te rapen valt.
Anders raakt de kous niet af.

1. ADRIANA RUYS, ° Okegem 28 mei 1713, om 5 u. in de namiddag. Het meisje werd op 7 december 1729 begraven. Ze was toen zestien jaar oud. Vader heeft haar overlijden niet vermeld in zijn memorieboek.

2. CATHARINA RUYS, ° ib. 10 september 1715, om 1 u. in de morgen. Op 5 juni 1736 trouwde ze te Okegem met CORNELIS NEYS, ° Denderhoutem 23 december 1710, zoon van

Guillielmus en Joanna van der Paelt. Ze volgt haar man naar Atom, waar ze op 19 november 1795 overlijdt, in de ouderdom van 80 jaar. Ze is inderdaad één van de twee dochters die vader overleven.
In Denderhoutem kwamen alvast negen Neyskens ter wereld : Michaël (1737), Catharina (1739), Anne-Marie (1741), Joanna-Catharina (1744), Judoca (1745), Joanna (1747), Jan-Baptist (1751), Joanna (1752) en Joanna-Catharina (1757). Een kleine helft ervan zal in de kinderjaren wel gestorven zijn. (19)

Catharina was Ruys' eerste dochter die in het huwelijk trad en van huis wat meekreeg. Wat ze had "geprofiteert" heeft vader in zijn handboek gememoreerd. Hij geeft zelfs het motief op : "de reden van dese zijn om mijn andere kinders daer mede gelijck te maecken" als ook zij in het bootje stapten. Eerlijkheid en rechtvaardigheid lagen aan de basis van dit soort notities.
En hij had dik gelijk ook. De opsomming van Catharina's uitzet begint als volgt : "De selve heeft gheprofiteert uijt ons huijshouden tot inspanninghe ende huijs-houdinghe de naervolghende posten ..." :

- "ghenoten ende door mij betaelt een pluijmen bedde, hooftpelinck, een spaensche saergie, een paer slaep-laeckens, t'samen bedraeghende de somme van 38 g."

- "een coeije gepresen 20 g."

- "als noch geadt een moulle met een kiste, ghepresen bij den timmerman Eraesmis de vidts 7 g. 10 st."
Uiterst praktische dingen kreeg men toen mee. Zo een baktrog of moelie. Of een kleerkist. Want vroeger werden kleren opgeborgen in een koffer. Van iemand die zijn beste pak aanheeft, zegt men in Brabant nog dat hij zijn kofferkleren uitgehaald heeft. Terloops : timmerman Erasmus de Vidts was

---

(19) R.A.G., Parochieregisters Denderhoutem.

een oom van de bruid. Hij was getrouwd met een halfzuster van haar moeder.

- Michiel Ruys heeft ook alle onkosten gerekend van het trouwfeest dat bij hem thuis plaatsgreep. Meteen vernemen we dat er 3 ½ tonnen bier zijn getapt. Dat kan nog tellen. Maar hij rekent er slechts twee aan. Algemeen totaal : 12 g.
- Catharina "heeft noch geadt een botervat, saenstande, melck heemer, scherbert, vis rooster, panne en eenen ijseren pot ende andere ...". Alles samen voor 11 g. 6 st. Een "saenstande" is een zaankuip of zeenkuip, terwijl een "scherbert" een onderdeel van een weefgetouw is.
- Verder heeft de koster nog "een kiecken keeff met eenen mesthaeck" naar Denderhoutem gevoerd : 18 st.
- Nog later leverde hij "een verckens kot". Hij heeft het ginder eigenhandig rechtgezet : 5 g.

Alle uitgaven samen lopen op tot een totaal bedrag van 94 g. 14 st. Hij kon het zich toen nog goed permitteren. Enkele jaren later is de wind gekeerd en geraakt hij in minder goede papieren. Daar had zijn zoon Jan ook wat mee te maken. Vermelden we nog dat, na de dood van vader Ruys, Cornelis Neys voogd werd over de wezen van Jan en Josina Ruys.

3. Jan Ruys, ° ib. 14 oktober 1717, 12 u 30 na de middag. Hij trouwde te Okegem op 7 januari 1740 met MARIA BAEYENS, dr. van Cornelis en Marie Vetsuypens. Het jonge paar vestigt zich op het dorpsplein en steekt nogal breed van wal. Op minder dan twee jaar bebouwen ze een veertiental percelen grond met een gezamelijke oppervlakte van ca. 19 dagwand. Haast alles is pachtgrond. Uit een paar gegevens zou men ook kunnen afleiden dat er een kleine brouwerij was en dat ze her-

berg hielden, maar zeer zeker is dat niet.

Het is wel zeker dat Jan Ruys na anderhalf jaar huwelijk overleed op 29 juli 1741. Zijn vader schreef het overlijden van zijn oudste zoon in het memorieboek en vermeldt dat hij stierf "om 10 uren van den avont". Hij heeft zelfs zijn leeftijd met precieshеid nagerekend. Volgens hem was zijn zoon 23 jaar, 8 maanden, 17 dagen, 2 uren en 30 minuten oud. U kan eens nagaan of het klopt.
Zijn vrouw Marie Bayens trok het niet lang meer. Ze stierf op 23 augustus 1745. Twee kinderen waren uit de echt ontsproten :

- Cornelius Ruys, ged. 4 februari 1740 en + 25 maart 1740
- Michael Joannes Ruys, deg. 16 maart 1742 en ongehuwd gestorven op 3 januarie 1771 (29 jaar).

Dat de financiële toestand er na de vroegtijdige dood van Jan Ruys eerder belabberd uitzag, hoeft weinig betoog. Het jongepaar was nog maar vers ingespannen, had her en der wat geld geleend, ook van vader Ruys, was ten achter in het vereffenen van landpacht en huishuur.
Op anderhalf jaar huwelijk hadden de jonggetrouwden nog niet de kans gekregen om zich uit de rode cijfers te werken. Uit de tweede staat van goed, opgemaakt na de dood van Marie Baeyens (25 augustus 1745), blijkt dat de balans op het sterfhuis wordt afgesloten met een schuld van 374 g. 15 st. en twee oorden. (20)

Michiel Ruys heeft alles bijgehouden wat hij aan zijn zoon heeft gegeven en geleend, wat hij heeft bijgepast en voorgeschoten, van begin 1740 tot in de zomer van 1741.. Het zijn nooit grote bedragen, maar voortdurend zit Jan Ruys in nood en komt aankloppen. Voor alles en nog wat. In de zomer van 1741, vlak vóór de dood van zijn zoon, laat de vader vrije teugel aan zijn kompassie, waar hij schrijft dat het droef was te zien

---

(20) R.A.G., Okegem, nr. 63, blz. 204 en vv.

hoe groot de miserie was die in het jonge gezin heerste ...
Alle financiële en andere tussenkomsten vanwege vader Ruys lopen op tot 189 g. 6 st.
Hoe treurig deze geschiedenis ook is, toch geven we alle posten :

- "aen hem ghetelt tot de somme van 18 g."
- "noch gegeven in gelde 5 g. 5 st."
- "aen den selven ghedaen een koeije 20 g."
- "betaelt in Clooster van Ninove soo veel hij te cort quam ... tot sijnen landpacht 6 g."
- "aen Jan Ruijs gedaen een tonne groot bier 6 g."
- "voor den selven noch betaelt voor een tonne bier tot Aelst (16 maart 1740) 10 g. 10 st."
- "tot het coopen van bier tonnen 18 g."
- "ghegeven in gelde (18 maart 1740) 2 g. 12 ½ st."
- "voor hem betaelt voor een tonne lovens bier 10 g. 12 ½ st. (26 maart)"
- "tot coop van een jonck vercken 3 g. 3st."
- "ghelevert een broute (brouwsel) wintergeirst 21 g. (28 april)"
- "ghedaen in diveirsche rijsen ... peirde boonen 8 g. 2 st."
- "van 9 april 1740 tot meij 1740 noch gehadt 11 g."
- "over peirde ende coeij gelt (belastingen) 9 g."
- "ghegheven in gelde (18 mei 1740) 3 g."
- "noch heeft den selven gheprofiteert van boter, smaut ende vleesch, op het minste ghenomen, want den druck (miserie) was daer te sien, t'gheen mij droef was om sien, want hij en was dat niet gewoon, maer patientie met den heer ... (en vader rekent slechts een vierde) 5 g."

- "over coop van boomen (zomer 1741) 7 g."
- "noch in geld (4 juni 1741) 2 g."
- "aen meersch pacht ... soo veel hij te cort quam 6 g."
- "aen hem vercocht een vercken ... ende niet betaelt 7 g."

Daarmee eindigt het relaas van de koster. Maar alle leed was nog niet geleden, want hij is voogd over zijn petekind Michiel-Jan Ruys en moet ervoor zorgen dat alle schulden die op het sterfhuis van zijn zoon wegen, worden afbetaald. Geen plezierige karwei.

4. HERMAN-JOSEPHUS RUYS, ° ib. 4 februari 1720, om 4 u. in de morgen. De tweede en jongste zoon. Vader heeft hem tot koster opgeleid. Hij wordt benoemd in Sint-Katharina-Lombeek. Nauwelijks is hij negen dagen in dienst of hij sterft ginder op 4 februari 1744, alweer om 4 u. in de morgen, en wordt er begraven : "ende is aldaer gegaen om te bedienen de Costereije en is den 9en dag aldaer gestorven".
Op minder dan drie jaar tijd verliest Michiel Ruys zijn beide zonen. Het zijn rake klappen. Opnieuw heeft vader uitgerekend hoe oud Herman was : 22 jaar, 1 maand en 26 dagen ; maar ditmaal klopt zijn becijfering zeker niet, zelfs niet als men uitgaat van een andere bron die 6 januari 1744 als sterfdatum geeft.
Gevolg van een te sterke emotie ?

5. JOSINA RUYS, ° ib. 3 december 1722, om 6 u. in de morgen. Op 1 augustus 1748 trouwt ze hier met de Denderhoutemnaar FRANCIS GOUBERT, ° 18 december 1722 als zoon van Cornelis Goubert en Maria Gijsels. Nog geen drie jaar zijn ze gehuwd als Josina ten grave wordt gedragen op 20 februari 1751, een kleine maand na de geboorte van haar tweede kind. Alweer een harde klap voor vader en moeder Ruys.
Francis Goubert hertrouwd te Iddergem op 16 mei 1751

met Maria de Schepper, dr. van Cornelis en Joanna de Leeuw. Zijn tweede vrouw overlijdt op 10 april 1777, Francis volgt op 14 april 1788.
Uit beide huwelijken kreeg Frans Goubert kinderen, maar in verband met het onderwerp zijn alleen deze uit het eerste huwelijk van belang.
Het waren : - Michiel Goubert, ged. 14 augustus 1749. De koster was zijn peter en later ook zijn voogd. Noch zijn trouw, noch zijn overlijden staan in Okegem geboekt. Waarschijnlijkt elders gestorven.

- Maria-Joanna Goubert, ged. 28 januari 1751 en ten grave gevoerd op 7 augustus 1753.

Het is meer dan opmerkelijk dat vader Ruys met geen woord over dit huwelijk spreekt. Zelfs het overlijden van zijn dochter is in zijn handboek onvindbaar. En van een opsomming van alles wat ze als uitzet heeft meegekregen, is evenmin spraak. Deze leemte is niet te wijten aan vergetelheid van zijnentwege of aan en minder goede verstandhouding. Wel aan het feit dat Michiel Ruys aan de grond zat sinds de dood van zijn zoon Jan. Hij was eenvoudig niet meer bij machte zij dochter Josina in te spannen op een gelijkaardige manier als hij dat voor Catharina en Jan had gedaan. Financieel zat hij in de put, tot over de oren in de schulden. Straks hopen we daar meer over te zeggen.
Niettegenstaande ze vanwege vader Ruys minder hulp hadden gekregen, toch hadden Francis en Josina het niet zo kwaad gedaan tijdens hun kleine drie jaar huwelijk. Ze waren binnengetrokken in een huis op het dorpsplein te Okegem, waar ze winkel en herberg hielden. De zaken gingen goed, want bij het afsterven van Josina was er een batig saldo van 259 g. 3 st., waaronder 89 g. aan baar geld, wat bewijst dat de nering vlotte.

Josina liet zeker geen groot gat na zoals haar broer Jan. (21)

6. MARIA RUYS, ° ib. 2 december 1727 en daags nadien gestorven. Vader heeft de kleine zelfs niet ingeschreven, noch bij de geboorte, noch bij het overlijden.

7. MARIE-MAGDALENA RUYS, ° ib. 24 januari 1731, om 6 u. in de morgen. Ze trouwde hier op 22 janurari 1752 met PEETER UYTTENHOVE, een pachter uit Appelterre-Eichem, ° 4 september 1716, zoon van Marcus en Joanna Prieels.

De jongste dochter trouwt bij vader en moeder binnen. Vader Ruys heeft het huwelijk ingeschreven zoals ook de geboorte van het eerste kind. Maar zijn hand wordt onzeker. Ietwat beverig noteert hij de voorwaarden van de inwoon :

Peter Uyttenhove kan jaarlijks rekenen op 6 pond groot (36 g.), twee hemden, een paar schoenen. Zijn vrouw ontvangt geen geldelijke vergoeding ; ze krijgt wel haar part van wat op tafel komt. Van speciale huwelijksgiften is er alweer geen spraak. Michiel Ruys is nog lang niet uit de penarie. En als hij een paar jaar later het hoofd neerlegt, is de toestand er niet rooskleuriger op geworden.

Mogelijk zaten de schuldeisers achter Ruys aan en had hij dringend geld nodig. Mogelijk ook zag het jonge paar het uitzichtloze van de eigen toestand in en wenste het zo vlug mogelijk voor eigen rekening te werken. Feit is dat de koster op 12 december 1753 huis, schuur, stallen, varkenskoten en de 52 roeden waarop de gebouwen stonden, aan zijn dochter en schoonzoon verkocht voor 800 gulden. Nog dezelfde dag gaf Peeter Uyttenhove hem een voorschot van 200 g. Er waren wel een paar voorwaarden. Zolang Ruys en

---

(21) R.A.G., Okegem, nr. 65, blz. 83.

zijn vrouw leefden, mochten ze vrij beschikken over de kamer naast de straat die ook schoollokaal was ; tevens over de zolder en de helft van de koestal, de schelft, schuur en varkenskoten. (22)
Wellicht waren beide partijen ermee gediend : de koster had weer geld om putten te dempen en het jonge paar kon met een schone lei beginnen. Dat hebben ze goed gedaan ook. Want toen Peeter Uyttenhove op 8 november 1791 overleed, nog steeds in het oude kostershuis, was er op het sterfhuis een batig saldo van 1.227 g. 7 ½ st. (23)
Maria-Magdalena, zijn vrouw, stierf op 18 november 1801. Ze was toen 70.

Het is meer dan waarschijnlijk dat de kinderen, zeker de ongehuwde, ter plaatse gehuisvest bleven. Hun overlijdensakte (na 1800) kan meer licht werpen op de precieze situering van het voormalige kostershuis, iets waar we straks nog op terugkomen.
Die kinderen : Maria-Anna ° 1752 en jong gestorven ; Catharina ° 1754 en jong gestorven ; Franciscus ° 1756 en + 1807 ; Jan-Baptist ° 1758 en jong gestorven ; Jan-Baptist ° 1760 en + na 1800 ; Maria-Joanna ° 1763 en + na 1800 ; Maria-Victoria ° 1765 en 1795 gehuwd met de weduwnaar Jan de Nayer ; Judocus ° 1767, in Erembodegem ca. 1802 gehuwd met Maria-Petronilla de Rijcke en in Okegem + 1806 ; Petronilla ° 1770, in 1793 gehuwd met Jan-Michiels en naar Denderleeuw uitgeweken.

---

(22) R.A.G., Okegem, nr. 47, blz. 69.

(23) R.A.G., Okegem, nr. 70.

DE MAGERE JAREN VAN KOSTER RUYS.

De korte levensverhalen van zijn zeven kinderen hebben reeds aan het licht gebracht dat het leven harde klappen aan Michiel Ruys heeft toegediend. Niet alleen werd hij zwaar beproefd door de vroege dood van zijn vijf kinderen en kreeg hij de zorg over twee kleinkinderen, ook financieel boert hij de tien laatste jaren achteruit en geraakt hij nooit uit de schulden. Men kan zijn leven in twee periodes indelen.

Tot ca. 1741 gaat het hem voor de wind en kan hij zijn trouwende kinderen vlot helpen. Maar sinds het overlijden van zijn zoon Jan in de zomer van 1741, overlijden dat hem verplicht het voogdijschap te aanvaarden van twee wezen die stikken in de schulden, gaat het getij keren en raakt hij verstrikt in geldelijke zorgen.

Men vraagt zich af wat hem eigenlijk is overkomen, want het archief geeft niet altijd antwoord. Het schijnt vooral een zielkundig drama te zijn geweest. Het is alsof de vroege dood van beide zonen - in 1741 en 1744 - hem een psychologische uppercut hebben gegeven, alsof hij de moed heeft verloren, alsof hij is gaan piekeren en suffen of alsof hij te veel naar vat en kraan toe-ging. Wie zal het nog zeggen.

Een tekst spreekt later van "naelaetentheijt" (nalatig-heid, verzuim en wanbeheer), wat er wel kan op wijzen dat die harde familiale tegenslagen voor een psychologische repercussie hadden gezorgd. Wat niet heeft belet dat hij op 20 april 1745 nog een partij land van 175 roeden koopt "opt meuleveldt ... aen den groenen wegh".

Hij moet er 332 g. 10 st. voor afdokken en opnieuw lenen. (24)

Op 22 februari 1753 verkoopt hij 50 r. meers aan de Fonteinstraat voor 105 g. Kopers zijn Pr. Uyttenhove en zijn vrouw Maria-Magdalena Ruys. (25)

---

(24) Id., nr. 46, blz. 159.

(25) Id., nr. 47, blz. 78.

Op 12 december van datzelfde jaar verkoopt hij zijn huis en grond voor 800 g. aan schoonzoon en dochter. Als hij op 11 november 1754 overlijdt, is van dat geld niets meer te vinden. Een bewijs dat hij het nodig had om zijn schuldeisers te paaien. Op 13 november wordt hij ter aarde besteld. De overledenen lagen toen gewoonlijk twee dagen over de aarde.
De staat van goed wordt opgemaakt. De belabberde financiële toestand komt in een klaar daglicht te staan. Om een deel van de schulden af te betalen wensen de erfgenamen alvast een partij grond te verkopen.
Daartoe is er een toelating van de schepenbank vereist, omdat er wezen onder de erfgenamen zijn. Wat gebeurt. Uit die aanvraag citeren we "dat het onmogelijck is te blusschen ende te voldoen de schulden aldaer bevonden ten sij men procedeert tot vercoopinghe ... van eenighe goederen ...".
Verder is er spraak "van de totale naelaetentheijt van den voorschreven Michiel Ruijs".
De schepenen stemmen toe en een perceel grond van 175 r. "beneden den gulden boom aen d'elsen" wordt verkocht aan Adriaan Schelfhout voor 787 g. 10st. Dat was op 9 en 19 januari 1755. (26)
Maar dat schijnt maar een pleister op een houten been. Het jaar nadien lezen we dat de erfgenamen afstand doen van hun erfenisrecht. Ze "renuntieren ende repudieren soo sij doen bij desen aenden sterfhuijse van Michiel Ruijs, hunnen vaeder ende schoonvaeder". De putten die Ruys had gemaakt waren nog lang niet gevuld. Op verre na niet. Een maand later verkoopt de weduwe nog een partij meers van 215 roeden "ghenaempt den sleeuwermeersch ende baccaersmersch". Frans Goubert, de schoonzoon koopt hem voor 505 g. 10 st. (27) Alweer om gaten te dichten.

---

(26) Id. nr. 65 (nr. 11) en nr. 56 (nr. 10).
(27) Id. nr. 47, blz. 151 en 155.

Denken dat alles nu vereffend was, is blijk geven van veel optimisme. Als Ruys' weduwe, Elisabeth de Boeck, op 20 januari 1763 overlijdt, worden de boeken weer opengedaan. Nog steeds is "den sterfhijse ... belemmert met menighvuldighe schulden". Als er kontant dient te worden betaald, moeten opnieuw gronden worden geveild. De schepenen stemmen toe. Twee percelen komen onder de hamer : een van 180 r. en een van 36 r. (28)

De staat van goed, opgemaakt na Elisabeths dood, licht ons tevens in over de oorsprong en grootte van de allerlaatste schulden. In eerste instantie ging het om twee leningen die nog niet vereffend waren : een van 300 g. en een van 100 g. Verder stond men met een oude schuld van 315 g. tegenover de abdij. Tenslotte was Michiel Ruys destijds borg geweest, toen Gillis van Droogenbroeck geld had geleend bij de E. Moeder van het Godshuis te Ninove. Later, toen bleek dat Gillis niet terugbetaalde, werden de borgen aangepakt. Wat meebracht dat de familie nog een bijkomende schuld van 140 g. te delgen kreeg. Dat betekent dat alleen de grote posten van het schuldenkohier in 1764 nog steeds opliepen tot 855 g. Als dat uw medelijden enigszins tegemoetkomt, kunnen we er nog aan toevoegen dat na de veiling van de overblijvende percelen en na de openbare venditie van de armzalige inboedel die Elisabeth had nagelaten, alle schulden konden worden afbetaald. Het dodenmaal was doorgegaan in de herberg van haar schoonzoon Frans Goubert. Twee levens met een zorgelijke oude dag waren afgesloten. De miserie was ten einde.

---

(28) Id. nr. 57, (nr. 4) ; nr. 66, blz. 176 en vv.

HET KOSTERSHUIS.

Op sommige dorpen heeft de kosterij eeuwenlang op hetzelfde pand gestaan, omdat het huis aan de kerk toebehoorde. De ene koster volgde er de andere op. Dat was o.a. in Strijtem het geval. In Okegem lagen de zaken anders. Hier moest de koster zelf naar een woning uitkijken, wat betekent dat iedere koster op een andere plaats, in een ander huis kan hebben gewoond.
Uit reeds vroeger geciteerde bronnen kan men opmaken dat de woning van Michiel Ruys op een perceel grond stond van 52 roeden, "ontrent de plaetse", palend ten zuiden aan de straat (soms staat er ten westen, wat enigszins begrijpelijk is), west- en noordwaarts het kuregoed en zuidwaarts aan het armengoed. Van het kuregoed dat cijnsgrond is, pacht Ruys trouwens 22 roeden. Jaarlijks moet hij aan de pastoor een veertel tarwe, een veertel haver en een kapoen. Zijn onmiddelijke noordwaartse buur Jan de Mol pacht 87 r. van dat kuregoed en betaalt dubbel zoveel. (29)

Om de redenering beter te kunnen volgen, willen we reeds vooraf zeggen dat die kosterij te zoeken is boven het dorpsplein rechts, ergens tussen de erven van Bernard van Vaerenbergh en van de Gezusters Van Damme. De koster heeft de woning allicht zelf laten optrekken, want er is geen spraak van in het Metingboek van ca. 1690. Daarin stellen we vast dat de landmeters in hun opsomming van huizen en percelen binnen de tweede wijk, de Rattenberg aan het afdalen zijn. De laatste huizen - voor wie de straat opklimt de eerste rechts - zijn respectievelijk "den grooten keulenier" en "den kleijnen keulenier" onder nrs. 205 en 207.

Dan steken ze de spoorweg over - laat het me duidelijkshalve zo zeggen - en ze belanden beurtelings bij :

---

(29) R.A.G., Kerkelijk Archief Okegem, nr. 6, blz. 17 en 21.

- nr. 209 : het huis van Jan de Mol, later buur van Michiel Ruys ;
- nr. 210 : 22 r. grond van de kure, later gehuurd door Michiel Ruys ;
- nr. 211 : 51 r. van de "prochie van Okeghem", waarop o.i. later M. Ruys zijn huis bouwt ;
- nr. 212 : 51 r. armengoed, dat volgens latere akten aan het erf van de koster paalt ;
- nr. 213 : de hofstede van Philips Schoonjans "aen de plaetse". Dit laatste hof stond op de hoek van Kouterbaan en Dorpsplein.

Met andere woorden, het lijkt ons klaar dat Michiel Ruys een eigen woning heeft gebouwd op het nr. 211, groot 51 roeden. Dat klopt zowat met de grootte van zijn erf bij zijn overlijden. Moeilijker wordt het om dat huis precies te situeren in de rij van vandaag. Na inzage van het kadastraal plan van 1810, de kaart van Ferraris (18e eeuw) en het plan van Ph. de Deyn (16e eeuw), tippen we evenwel op het huis van wijlen J.B. de Boitselier, nu Gezusters Van Damme.
Deze voorstelling wordt niet alleen gestaafd door die plans en door plaatsaanduidende elementen in de akten, ze verklaart eveneens hoe het handboek in het bezit van de familie De Boitselier is gekomen. Herinner u dat na Ruys' dood de woning werd betrokken door Peeter Uyttenhove en nadien door de kinderen Uyttenhove, van wie de laatste hier sterft in 1807. Omstreeks die tijd moet Peeter de Boitselier, zoon van Antoon, het huis hebben aangekocht.
Zeker in 1810 woont hij er reeds als herbergier en brouwer. Ongeveer 150 jaar heeft de familie er gewoond. En al kan het huis in de loop van die jaren veel van uitzicht veranderd zijn , daar moet het geweest zijn dat de Okegemse jeugd van 1712 tot 1753 school ging.

G. Van Herreweghen.

KRINGLEVEN - TERUGBLIK OP 1981

1981 was voor Heemkring Okegem een zeer vruchtbaar jaar. Enkele activiteiten vonden zowel op locaal als op provinciaal vlak een goede weerklank : nl. 2 wandeltochten door Okegem en de gouwdag voor Heemkunde.
Alvorens een kort verslag te geven van deze activiteiten willen we u eerst in kennis stellen van een bestuurlijke aangelegenheid.

Bestuurswijziging.

Op de bestuursvergadering van maart 1981 werd na verkiezing het bestuur van Heemkring Okegem als volgt samengesteld :

Voorzitter	:	Jozef Van der Speeten
Secretaris	:	Georges Reynaert
Schatbewaarster	:	Bea Van der Speeten
Leden	:	Pierre De Jonge
		Herman Van Isterdael
		Godelieve De Deyn
		André Van de Perre
		André Segers

Het bestuur houdt eraan Pierre De Jonge van harte te danken voor zijn beleid als eerste voorzitter van de Kring. Hij heeft de nieuw opgerichte vereniging vijf jaar lang in goede banen geleid en zijn medewerkers gestimuleerd. Het bestuur heet ook heden welkom aan een tweetal nieuwe bestuursleden die de rangen zijn komen vervoegen.

Geleide wandeltochten door Okegem.

Onder het motto "Ontdek uw dorp" heeft Heemkring Okegem in 1981 twee wandeltochten georganiseerd.

Op zondag 3 mei stonden een dertigtal geïntresseerden klaar om onder leiding van twee bestuursleden een eerste historische wandeling te maken door een gedeelte van hun dorp.
Er werd gestart aan de Denderbrug waar over het ontstaan van het dorp en het belang van de Dender werd gepraat.
Vervolgens ging de tocht langs de Fonteinstraat, de Hazeleerstraat en werd er een bezoek gebracht aan het hof te Hazeleer. Vervolgens werd door het gehucht "Bakergem" en langs de Molenbeek gewandeld, om dan langs de "Aalstberm" de Fonteinstraat weer te bereiken. Alle deelnemers waren uiterst tevreden dat ze wat historische kennis over hun dorp hadden opgestoken.

De tweede tocht door Okegem gehouden op 11 oktober had minder belangstelling : slechts een tiental geïnteresseerden stonden aan de dorpskerk de gidsen op te wachten.
Deze wandeling ging langs de Dorpsplaats, de Broekstraat (er werd even verpoosd in het café van de Ponderosa-Visvijvers). Vervolgens werd een deel van de Triepen doorkruist om dan langs het Bosveld, de Bosstraat, de Neerbeekstraat en de Astridbaan terug het Dorp te bereiken. Eén van de aanwezigen vond het echt jammer dat er voor zo'n dergelijk initiatief maar zo'n magere opkomst was.

Gouwdag voor Heemkundigen te Okegem.

We laten U kennismaken met een verslag dat verscheen in "De Voorpost" een Aalsters weekblad, en dat opgesteld werd door Julien De Vuyst, bestuurslid van Heemkring Erpe-Mere.

"Het Verbond voor Heemkunde Gouw Oost-Vlaanderen hield op 31 mei 1981 zijn jaarlijkse gouwdag in het Ontmoetingscentrum van het O.C.M.W. te Okegem. Dit was de 16de keer dat de aan-

gesloten kringen samen met het bestuur van de gouw vergaderden.

Elk jaar stelt een heemkundige kring vrijwillig voor om de organisatie van deze gouwdag op zich te nemen.
Ditmaal was men te gast bij Heemkring Okegem, welke als thema voor deze bijeenkomst gekozen had : "De kaatssport in Vlaanderen".
De verantwoordelijke kring dient dus een zeker onderwerp te kiezen dat tijdens de besprekingen zal behandeld worden. Hier had men geopteerd voor een verdwijnende volkssport die vroeger overal in Vlaanderen beoefend werd.

Verwelkoming.

Om tien uur werden de kringen verwelkomd door J. Van der Speeten van de gastheemkring en als inleiding van deze dag situeerde hij het dorp Okegem, als entiteit van de stad Ninove en als bakermat van de kaatssport die er nog altijd primeert.

Gouwvoorzitter, R. Ruys, handelde in vogelvlucht over de steeds stijgende prestaties van de Oost-Vlaamse heemkringen over wie regelmatig geschreven wordt in de kranten dank zij hun activiteiten i.v.m. de lokale geschiedenis en hun opzoekingswerk.
Verder merkte hij op dat de heemkringen niet alleen "binnenskamers" werkzaam zijn maar dat zij via hun tijdschriften en publicaties "honderde bladzijden heem- en geschiedkundige wetenswaardigheden aan de gemeenschap aanbieden".
Verder hecht hij veel belang aan de voordrachten en tentoonstellingen die volgens hem een belangrijke bijdrage leveren tot het sensibiliseren en bewustmaken van de bevolking voor ons heem.

Referaten.

Het programma van de gouwdag voor heemkunde is doorgaans gedeeltelijk gevuld met een akademische zitting welke dit jaar in het teken stond van de kaatssport in Vlaanderen. Hiervoor waren twee eminente sprekers van de K.U.L. aanwezig.

Prof. R. Renson gaf aan de hand van een diamontage een historisch overzicht van de kaatssport. Terloops handelde hij ook over de oprichting van een volkssportcentrale waar allerhande materiaal verzameld wordt met het oog op de bestudering en onderzoek van de volkssport in 't algemeen in de maatschappij. Een resultaat van deze werkwijze is alvast de publicatie van het proefschrift van Dirk Borger over de "Kaatssport in Vlaanderen", waarin men kan kennis maken met de "situering en diffusie, structurele en organisatorische aspecten, sociaal-culturele analyse van de kaatssport".

Het referaat van Prof. H. Smulders was vooral gewijd aan de historische situatie bij ons, de probleemstelling in de evolutie en het verschil tussen kaatsmaatschappij en kaatsploeg.
Sinds de oprichting van de kaatsbond in 1902, kende men een betere organisatie van de clubs en was Vlaanderen toonaangevend in deze volkssport. Dan kende men een sterke achteruitgang terwijl men nu aan een stagnatie toe is, in de kaatssport die feitelijk naar Wallonië overgewaaid is.

Abdijkerk en kaatslutte.

In de namiddag werd een bezoek gebracht aan de prachtige abdijkerk van Ninove, waar onder deskundige leiding van een stadsgids, de heemkundigen kennis maakten met de schatten en het barok-interieur dat voorlopig nog onder veel stof ligt aangezien men nog met de restauratie bezig is.
Na dit leerrijk bezoek werden de referaten in praktijk omgezet en konden de genodigden een echte kaatslutte bijwonen. Het waren wel geen kampioenen doch voor een leek in deze sport was het wel een hele belevenis om een dergelijke wedstrijd te kunnen volgen. Voor de ingewijden was het een herinnering aan één van hun vele jeugdspelen die ze ooit beoefend hebben.

De Reinaertprijs.

Tot slot van deze gouwdag feitelijk het hoogtepunt werd de Reinaertprijs 1981 uitgereikt aan Julien Van Twembeke uit De Pinte.
Deze prijs wordt elk jaar uitgereikt aan een heemkundige die zich gedurende jaren verdienstelijk gemaakt heeft in het Verbond.
De gelauwerde draagt sinds jaren, als secretaris de last van het gouwbestuur, publiceerde artikels over lokale geschiedenis, was de spil van heemkundige lessenreeksen, is de promotor van het tijdschrift van het Verbond en zoveel meer.
Kortom deze gouwdag kon niet beter eindigen dan met het uitreiken van deze Reinaertprijs aan Julien Van Twembeke en het Verbond van de Heemkringen in Oost-Vlaanderen deed hierbij een goede keuze."

DORPSKRONIEK 1981

- Overlijden en begrafenis van Pastoor W. Van Daele.

Op 12 februari 1981 overleed te Aalst Pastoor W. Van Daele. Hij was geboren te Temse op 24 mei 1923 en priester gewijd te Gent in 1947. Achtereenvolgens was hij subregent en leraar aan het Sint-Lodewijkcollege te Lokeren (1946-1953) ; onderpastoor te Waarschoot, te Beveren-Waas en te Hamme.

Op 27 september 1970 werd hij aangesteld als pastoor van Okegem, als opvolger van E.H. J. Houtman.

In een zeer treffende homilie tijdens de uitvaartmis belichtte Pater Timmers de overledene als priester en mens. Wij lichten hieruit de volgende passages :

"... Hij was een priester met geheel zijn hart en in alle toewijding. Hij leefde voor zijn mensen van wie hij allemaal oprecht hield.

De parochiekerk was voor hem het centrum van zijn pastoraal. Daarvoor had hij de grootste zorg.

Hij droeg zijn eucharistievieringen op met een grote zorg ; het is één van zijn pijnlijke teleurstellingen geweest dat hij een flink koor miste om vieringen, vooral op Hoogdagen, nog meer luister bij te zetten.

Hij was zeer emotioneel van karakter, overgevoelig bijna en daarvoor was hij in staat mee-te-leven, mee-te-voelen, mee-te-lijden met de meest zwakken, zieken en bejaarden.
Het is tekenend voor hem dat hij vrij spoedig nà zijn aankomst in Okegem "Ziekenzorg" tot leven riep en de bond van de gepensioneerden stichtte.

Hij was vooral bezorgd voor de opgroeiende jeugd, een zeer

kwetsbare groep in onze samenleving.

Zijn grote zorgenkinderen waren ook de onkerkelijken. Hij voelde steeds als een heilige plicht deze mensen aan te spreken, te smeken bijna om terug te keren en hij leed eronder als zijn bezorgdheid niet begrepen werd ...

Hij was een goed priester, die al was het nog zo kort, een rijk gevuld leven kende ..."

Misschien past het dat we bij de tweede passus uit de homilie wat verduidelijking geven.

- In 1971 werd de kerk geschilderd door Sylvain Van Isterdael. Het oude hoofdaltaar werd verwijderd, er werd een nieuwe marmeren voet geplaatst, waarop dan in 1974 een bronzen tabernakel werd geplaatst met aangepaste kandelaars en godslamp.
De kruiswegstaties werden voorzien van nieuwe kaders.

- In 1972 werd een nieuw electronisch orgel aangekocht.

- In 1973 werd een nieuw Mariabeeld aangekocht en geplaatst links van het altaar, boven de credenstafel.
Ook werd een bronzen Kristus boven het altaar opgehangen.

- In 1974 werd een tweede klok aangekocht ; alsook werd in de klokketoren een beiaard geïnstalleerd.

Aanstelling van een nieuwe pastoor.

Op 12 april 1981 werd E.H. Wim Van Avermaet aangesteld tot pastoor van onze parochie, als opvolger van E.H. Van Daele.

E.H. Wim Van Avermaet is geboren te Lokeren op 19 mei 1931. Hij doorliep het lager onderwijs en het lager middelbaar onderwijs in het Sint-Lodewijkscollege te Lokeren, en voltooide zijn humaniorastudiën in het Sint-Vincentiuscollege te Eeklo.
In 1950 deed hij als seminarist 2 jaar filosofie te Drongen en 4 jaar theologie in het Groot seminarie.

Hij werd priester gewijd op 26 augustus 1956.
Nadien deed hij in Leuven een jaar klassiek filologie.
De bisschop stelde hem in 1957 aan als leraar van de 4e latijnse in het H. Maagdcollege te Dendermonde, waar hij tot 1963 verbleef.
Van 1963 tot 1981 was hij onderpastoor te Merelbeke.
Op 16 maart 1981 werd hij door de bisschop benoemd tot pastoor van onze parochie.

In Het Volk van 14 april verscheen van de hand van Paul Cieters (CN) een kort verslag over deze aanstelling.

"Okegem heeft nog eens een van zijn grote dagen beleefd met de aanstelling van zijn nieuwe pastoor Wim Van Avermaet (49), tot nog toe onderpastoor te Merelbeke. Zowel voor als na de plechtigheid kon men voor de kerk echt op de koppen lopen en in de propvolle kerk heerste anderhalf uur lang een gemoedelijke, wijdingsvolle sfeer.

WELKOM.

De nieuwe pastoor werd in het begin van de Kattestraat opgewacht door fanfare en de jeugdbewegingen. Vandaar stapte hij naar het dorpsplein waar hij werd begroet door burgemeester Cosyns, schepenen en gemeenteraadsleden en door een hele massa nieuwe parochianen en een sterke afvaardiging uit Merelbeke.
De aanstellingsplechtigheid werd opgeluisterd door het plaatselijk zangkoor o.l.v. koster Gustaaf Vernaillen en niet in het minst door een volle kerk overtuigd meezingende Okegemnaars.
De aanstelling werd gedaan door deken Alois Van Raemdonck uit Ninove, met als getuigen deken De Schepper uit Gent en directeur Maes van Broederlijk Delen. Mede-concelebrant was eveneens pater Timmers, die in de voorbije maanden nog intenser dan voorheen heeft ingestaan voor het parochiewerk.

Albert Baeyens, voorzitter van de kerkraad, heette de pastoor welkom op zijn nieuwe parochie en gaf hem de verzekering van volledige samenwerking en hulp.

GOEDE HERDER.

Deken Van Raemdonck schetste de belangrijke taak van de pastoor, de herder op de parochie en liet niet na het werk van pastoor Van Daele in herinnering te brengen, die dag op dag, twee maand geleden overleed.
Pastoor Van Avermaet wees op de betekenis van het kruis in de christen gemeenschap, in deze wereld, waar Christus nog altijd wordt gekruisigd in ieder mens die onrechtvaardig wordt bejegend. Hij wees erop hoe pastoor en parochianen mekaar nodig hebben en had mooie woorden van dank voor allen die hem in de voorbije weken zo hartelijk hebben geholpen.
Okegem heeft duidelijk de rustige hartelijkheid van zijn nieuwe pastoor kunnen aanvoelen en ervaren. De schone parochie kreeg meteen de zekerheid een goede pastoor te hebben gekregen."

Parochiaal nieuws.

- In onze parochiekerk werden in 1981
  25 kinderen gedoopt : 12 jongens en 13 meisjes ;
  20 jongens en meisjes gevormd ;
  13 huwelijken ingezegend ;
  24 personen begraven.

Nieuwe straatnamen te Okegem.

In de tweede jaargang van Mededelingen (1977) blz. 27 verscheen reeds een korte mededeling. Aan Heemkring Okegem werd in 1977 advies gevraagd in verband met de nieuwe straatnaamgeving. Pas in 1981 was de kous af en kregen de bewoners

van sommige straten bericht van de straatnaamwijziging.
Intussen waren de officiële bordjes reeds aangebracht.

Oude naam.	Nieuwe naam.
Astridbaan	Guldenboom
(N.B. Ons bestuur had Guldenboomweg vooropgesteld.)	
Bosstraat	Hofstad
Stationsstraat	Jan Ockeghemstraat
	(Ook nummerwijziging.)
Dorpplaats	Okegem-Dorp
Steenweg op Aalst	Aalsterse steenweg

De nieuwe weg naar de woonwijk en de straten in de wijk kregen de naam Prof. Van Vaerenbergstraat.

Mogen we ook nog doen opmerken dat Okegem zijn postnummer 9471 kwijtspeelde en nu het nummer van Ninove heeft : 9400.

Woonwijk Prof. Van Vaerenbergstraat (Eversem).

Voor de fusie (1977) werden de gronden tussen Neerbeek en de Hazeleerstraat onteigend door het gemeentebestuur van Okegem.
Het was de bedoeling om na de uitvoering van de nodige infrastructuurwerken de gronden te verkopen aan bouwlustigen, waarvoor een wachtlijst met kandidaten werd aangelegd.

De nakende fusie stuurde die plannen evenwel in de war. Kort voor de samenvoeging van Okegem bij Groot-Ninove besliste het gemeentebestuur een gedeelte van die gronden over te dragen aan de bouwmaatschappij "Veilig wonen" uit Aalst.

Na de fusie werd van de intenties van het vroeger Okegems gemeentebestuur afgeweken en werd de Samenwerkende Maatschappij voor Volkswoningen "Ninove Welzijn" belast met de oprichting van sociale woningen op het resterende gedeelte van de gronden.

Dit heeft tot gevolg dat we op de Prof. Van Vaerenbergstraat twee totaal verschillende types van woningen aantreffen.

De bouw van de woningen in gele baksteen op de gronden die aansluiten bij de spoorweg werden door de bouwmaatschappij Veilig Wonen aangevat in het najaar 1979.
In april 1981 werden ze toegekend aan de huidige huurders en vrijwel onmiddellijk bewoond. In het totaal werden er door deze maatschappij 23 sociale woningen opgericht.
Hiervan werden 7 gelijkvloerse woningen voorbehouden aan alleenstaanden en bejaarden.

In september 1980 vatte de bouwmaatschappij Ninove Welzijn op zijn beurt de werken aan. Stilaan naderen ook deze woningen hun afwerking, zodat tegen het einde van dit jaar deze huizen zullen toegekend worden :

34 gezinswoningen, onderverdeeld in 3 types en 3 bejaarden-woningen.

Deze evolutie heeft de rustige omgeving aan het vroegere Sint-Jozefkapelleken grondig gewijzigd. Zestig nieuwe woningen of bijna 10 % van ons totaal woningenbestand staan nu op deze zo landelijke plaats. Dat is toch heel wat.
Eversem wordt hierdoor als hetware verbonden met de dorpskern.
Wij hopen dat de Okegemse geest en sfeer moge leven in deze nieuwe woonwijk.

(Fr. Van Eeckhout.)

Brug over Dender hersteld.

Aan de slechte staat, waarin het wegdek van de Denderbrug sedert vele jaren verkeerde, is uiteindelijk verholpen door de nodige herstellingswerken die deze zomer uitgevoerd zijn.
Het gemeentebestuur van Roosdaal (Pamel) trad als opdracht-gever op. Het studiebureau Lierman-Van den Hauwe uit Aalst

werd aangesteld als ontwerper en de aanbesteding had plaats op 17 oktober 1980.
De firma N.V. Maweco van Erpe-Mere kreeg de werken toegewezen voor de som van 2 302 191 fr.

Slecht wegdek Leopoldstraat behoort tot het verleden.

Bij gemeenteraadsbeslissing dd. 22 juni 1978 werden de verbeteringswerken in de Leopoldstraat en de Neerbeekstraat principieel goedgekeurd. De werken werden respectievelijk geraamd op 4 341 608 en 146 440 fr.
De Bestendige Deputatie had geen bezwaar tegen het opmaken van een ontwerp en de gemeenteraad keurde het ontwerp opgemaakt door de stedelijke technische dienst goed.
De openbare aanbesteding voor deze werken had plaats op 13 november 1979 en werden toegewezen aan Van den Eeckhout J. aannemer te Idegem voor de som van 4 213 360 fr.
De werken werden aangevangen op 16 juni 1980 en beëindigd op 26 september 1980.

Sportgebeurtenissen.

Ook op sportgebied heeft Okegem in 1981 krantenkoppen gehaald.

- Het knapenelftal van F.C. Panters behaalde de kampioenentitel en was finalist voor de beker van de Denderstreek.

- Kaatsclub Okegem Toekomst veroverde de kampioenstitel in Lagere I bij het gewest Ninove-Geraardsbergen.

- Kaatsclub Denderzonen was op zaterdag 27 juni 1981 (kermis) inrichter van het kaatstornooi waarop de wisselbeker Moens-Ballinckx ingezet werd. De beste juniorensploegen van het land namen er aan deel. Bioul (Namen), Thieulain (Henegouwen), Halle (Brabant) en Denderzonen Okegem (Vlaanderen).

-B.V.M.-piloot Benny Mattheus behaalde de kampioenstitel van België inters 250 CC.

J. Van der Speeten

Uniek aanbod
uitsluitend voor de leden van Heemkring Okegem.

FACSIMILE UITGAVE VAN DE EERSTE KADASTERKAART VAN OKEGEM

(1810)

De Heemkring Okegem heeft voor haar leden een oude kaart van Okegem van onder het stof gehaald van het gemeentelijk archief.
Ze dateert uit de Napoleontische tijd en munt uit door haar cartografische precisie. De kaart geeft nl. een volledig beeld van het toenmalig areaal van ons dorp : alle straten, wegeltjes, gebouwen, en de genummerde percelen grond zijn erop aangeduid.
Ze geldt dus als de eerste kadaster kaart van Okegem.
(In een volgend nummer van de Mededelingen leest U hierover meer).

Erik Van de Perre, die reeds veel grafisch werk voor ons Mededelingenblad verzorgde, heeft op vraag van het bestuur deze erg beschadigde kaart nauwkeurig op één kaartblad gereproduceerd.

De Heemkring Okegem stelt deze kaart ter beschikking van de leden voor de prijs van 250 fr. Ze is op stevig bordpapier afgedrukt en heeft als formaat 106 cm x 71 cm.
In bijlage vindt u een copie van de kaart.

LET WEL : Er zijn slechts 25 afdrukken beschikbaar. Gezien het enorme succes van onze vroegere uitgave van de kerk van Okegem, raden we U dan ook aan er zo snel mogelijk bij te zijn : er is geen tweede uitgave voorzien.

De kaart is verkrijgbaar via de bestuursleden. Leden die buiten de gemeente wonen kunnen ook schriftelijk bestellen. De kaart kan echter wel niet verzonden worden.

Plan cadastral parcellaire de la commune d'Oxegem

Département de l'Escaut 18[illegible]

